

■ ЭкаШКОЛКА

САДАВІНА НЕ РАСЦЕ НА ПАЛІЦАХ

Каб гарадскія дзеці пра гэта ведалі, у мінскім садзіку зрабілі свой агарод

Памідоры ў цэнтры клумбы, акружаныя ланцужкамі буракоў, цыбулі, гуркоў ды перцаў... Яблыні, вішня, парэчкі... Альпійскія горкі, кветнік-«гадзіннік» і, зразумела, абсталяваныя дзіцячыя пляцоўкі. Так арыгінальна і незвычайна выглядае тэрыторыя сталічнага дзіцячага сада-ясляў №218.

Размешчаныя ў розных кутках двара, усе гэтыя аб'екты злучаны паміж сабой драўлянымі прыступкамі і яднаюцца ў экалагічную сцяжынку — так званы «навучальны кабінет на прыродзе».

— Не сакрэт, што гарадскія дзеці, у якіх няма бабуль у вёсцы ды лецішчаў, часам не толькі не могуць адказаць на пытанне «адкуль бярэцца садавіна ды гародніна?», а і ўвогуле не ведаюць, як гэта ўсё расце, — кажа **Наталля ЧЭРНИКАВА, загадчык дзіцячага сада-ясляў №218.** — На навучальнай экалагічнай сцяжынцы, якую мы зрабілі ў садку з дапамогай выхаванцаў і іх бацькоў, мы і гуляем, і праводзім заняткі. І гэта не

акадэмічнае выкладанне ведаў па карцінках, а рэальнае сутыкненне са светам прыроды: магчымасць дакрануцца да лісця і кветак, сарваць ягаду, паліць гародніну, вырваць зялле. Гэта дапамагае прывіваць малым уменне даглядаць расліны, звычку клапаціцца пра прыроду, бачыць узаемасувязь паміж прыроднымі з'явамі, развіваць творчасць і фантазію.

Калі з дзяцінства прывучыць малых любіць і разумець прыроду, у нас не будзе зламаных ветак і разбураных гнёздаў.

Пачыналася экасцежка з маленькай клумбы-«агарода», за які садку прысудзілі 1-е месца ў раённым аглядзе-конкурсе «Формула сада-2013». Ужо тады выхавальнікі з малымі праводзілі эксперыменты. Камычлівы лісце розных раслін і па паху вызначалі, што з гэтага вырасце на агародзе. Саспелыя плады пазнавалі, каштуючы

іх кавалкі з завязанымі вачыма. Варылі кампот з уласных вішань, а свежы кропчык давалі ў суп.

Дзеці настолькі захапіліся, што год таму агарод значна пашырылі і да вясны рыхтаваліся загадзя. Бацькі наку-

пілі якаснай зямлі і насення агародніны і кветак. Кожны з дзяцей атрымаў сваю скрынку, і да пасадак на падаконні забуду міні-агарод.

— Мы пасадзілі агуркі, кроп, гарбузы, цыбулю, фасолі, перцы, селідэрэй. Кож-

ную раніцу малыя спяшаліся паглядзець, ці не вырас новы лісток на іх зялёным выхаванцы, — успамінае **Васіліна ЖАРНАК, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці дзіцячага сада-ясляў №218.** — Пасля вучыліся

высаджваць усё ў зямлю, паліць, даглядаць. А ўвосень дзеці старэйшай групы пад нашым наглядом наразалі агародніну і гатавалі салаты да прыёму гасцей. «Варылі» суп для лялькі і «пяклі» гарбузовы пірог.

Часта з дзецьмі па экасцежцы падарожнічае яе гаспадар — лесавічок Кузя. Ён дапамагае праводзіць экскурсіі, назіраць, што змянілася. Казачны персанаж таксама дасылае лісты з заданнямі і просьбамі, а за дапамогу пакідае малым на сцежцы сюрпрызы.

— Самастойнае даследаванне, якім займаюцца дзеці на сцежцы, замацоўвае сувязь інтэлектуальнага і эмацыйнага пазнання. У выніку яны атрымліваюць важную якасць асобы — упэўненасць, якая ўзнікае з уласнага вопыту і ведаў, — адзначыла **Васіліна.** — Калі з дзяцінства прывучыць малых любіць і разумець прыроду, у нас не будзе зламаных ветак і разбураных гнёздаў.

Ірына СІДАРОК.
sidarok@zviazda.by.

■ У бацькоўскі нататнік

БЫВАЙ, ДЗІЦЯЧЫ САД...

А ваша дзіця гатовае да школы?

Ададаць дзіця ў школу ці чакаць яшчэ год — часам бацькам даволі скаладана вырашыць гэтае пытанне. І справа нават не ў інтэлектуальным развіцці — з гэтым у сучасных дзяцей, які правіла, усё ў парадку. Хвалюе хутчэй: ці не надакучыць уся гэтая навука вашаму малому прыблізна дні праз тры, ці будзе ў стане ваш пясчун і гарэза рабіць тое, што яму не вельмі хочацца, а трэба? Каб пазбавіцца ўласных трывог і аб'ектыўна ацаніць патэнцыйнага школьніка, можна прайсці тэсціраванне на падрыхтаванасць да школы ў псіхолага.

Калі шэсць гадоў вашаму дзіцяці ўжо ёсць, тэсціраванне можна прайсці ў любы час. Калі ж шосты дзень нараджэння малеча святкуе бліжэй да верасня, праводзіць тэсты раней чым увесну не мэтазгодна.

— Справа ў тым, што дыягностыка ўключае не толькі інтэлектуальнае развіццё, а яшчэ і развіццё адвольнай увагі, матывацыі, матарыкі рукі, якія ва ўзросце пяці гадоў могуць быць проста не сфарміраваныя, — расказвае **дзіцячы і сямейны псіхолог Святлана ДЗЯДОВА.** — Шмат уменняў прыходзіць проста з узростам, а не таму, што дзіця вучылі-вучылі і нарэшце навучылі.

Вядома, найперш вызначаецца інтэлектуальная падрыхтаванасць дашкольніка: ці дастаткова

развітая ў яго памяць, увага, працэсы мыслення. Пра сур'ёзныя адхіленні дзіцяці бацькі звычайна даведваюцца ў больш раннім узросце. Калі па выніках тэсту ўзровень крыху не дацягвае да нормы, то трэба займацца з малым і чакаць, калі падрасце. А вось як ставіцца да інфармацыі пра высокі інтэлектуальны ўзровень дзіцяці?

Звярніце ўвагу, ці можа ваша дзіця без праблем запытацца пра нешта ў дарослага, высветліць пытанне, не звязанае з гульнёй, у аднагодка, штосьці пазычыць.

— З адоранасцю бывае такая «засада»: калі бачаць, што дзіця адоранае, яго пачынаюць пічкаць дадатковымі гурткамі, перагружаць, а псіхіка ўсё ж дзіцячая, і адораныя дзеці стамялюцца гэтаксама, як усе іншыя, — папярэджае Святлана. — Тут важна даваць ім больш якасны матэрыял, чым браць колькасць. Гэта мусяць быць заданні, дзе дзеці даследуюць, вырашаюць праблемныя задачы, дзе ім не даюцца гатовыя адказы. І памятайце, што далёка не ўсе адораныя дзеці бываюць выдатнікамі.

Добра выяўляецца на тэсціраванні матываванасць дзіцяці.

— Матывацыя бывае розная. Найбольш непрыдатная — гульнявая, калі дзеці ідуць у школу, цягнуць у партфелях свае цацкі. Можна быць матывацыя знешняя: мама сказала, што трэба ісці ў школу, значыць, мы ідзем. Ёсць такая матывацыя, калі дзіцяці хочацца пасталець, мець свой партфельчык, пісьмовы стол. Яна не на доўгі час, але, каб пайсці ў першы клас, ужо дастаткова. Потым ужо ў

школе фарміруецца вучэбная матывацыя: мне цікава вучыцца. Але ў ёй таксама ёсць невялічкі «мінус» — цікава вучыцца, але як толькі нецікава, то я ўжо не вучуся. Таму найлепшай з'яўляецца сацыяльная матывацыя — навучанне ў школе дапаможа яму стаць тым, кім ён захоча.

Не менш важная і камунікатыўная развітасць дашкольніка. Наколькі дзіця можа падтрымліваць вучэбныя і пазавучэбныя стасункі з іншымі, вызначаюць не тэсты, а самі бацькі. Звярніце ўвагу, ці можа ваша дзіця без праблем запытацца пра нешта ў дарослага, высветліць пытанне, не звязанае з гульнёй, у аднагодка, штосьці пазычыць. Калі з гэтым праблем няма, яно гатовае да школы.

Правяраецца з дапамогай тэстаў і зрокава-маторная каардынацыя: здольнасць дзіцяці бачыць, што напісана альбо намалёвана, і ўменне гэта сваёй рукой паўтарыць. Бацькі могуць папрасіць намалёваць дакладна такую ж кветку, як на малюнку, і зразумець, ці добра дзіцё суадносіць тое, што бачыць, і тое, што піша.

— Адзін з самых важных паказчыкаў — ці ў стане дзіця зрабіць тое, што не вельмі хочацца, — расказвае Святлана. — Вельмі важнае ўменне — нешта выконваць па інструкцыях дарослага. Школ без правілаў у нас проста не існуе. Калі гэта не дастаткова развіта, дзецеям будзе цяжка вучыцца, нават калі яны вельмі разумныя.

Нечакана, але каб вызначыць, ці гатовае дзіця да школы, псіхологі звяртаюць увагу і на дзіцячую самаацэнку.

— Самаацэнка нашых дашкольнікаў у норме павінна быць завышанай, — тлумачыць псіхолог. — Калі дзіця дашкольнага ўзросту прыбяжыць апошнім і скажа бацькам, што бегла лепш за ўсіх — гэта нармальна. А потым адбываецца крызіс сямі гадоў, і дзіця пачынае сябе трошкі крытычна аналізаваць. У норме, калі гэты крызіс адбыўся, бо пасля яго малы можа ацэньваць сам сябе: «Тут я лепей зрабіў, а тут горш» — і гэта вельмі важна для навучання. Бо калі дзіця ідзе ў школу з уяўленнем, што яно найлепшае, яму будзе цяжка вучыцца (як бы яно ні зрабіла — яно ж найлепшае, што яму яшчэ тут вучыць?).

Алена ХУРС

І ЗВОНКАЕ «ДЗЕ», І ГУСТОЕ «ЧАГО»

Шукаем беларускамоўнага лагапеда

Лагапедычнае абследаванне, абавязковае для ўсіх будучых першаклашак, можа прынесці нечаканыя вынікі. Асабліва для тых, хто ідзе ўвосень у гімназію, дзе па нейкіх прычынах няма лагапеда. Бацькоў тады папярэджваюць загадзя, што з «лагапедычнымі» дыягназамі дзяцей браць не будуць, бо займацца з імі папросту няма каму. І вось мамы і таты, цалкам упэўненыя, што іх дзіця размаўляе добра і шмат, даведваюцца на прыёме, што... праблемы ёсць. І ўсе яны фіксуюцца ў медычнай картачцы.

«У першы клас дзеці павінны паступаць з чыстым маўленнем», — расказвае **настаўнік-лагапед Вольга ЛІПСКАЯ.** — Вымаўленне мусіць быць ужо добрым, бо пры гукапарушэнні дзіця будзе мець праблемы з навучаннем: пісьмом, чытаннем. Таму трэба старацца раней усё гэта выпраўляць».

Акрамя парушанага гукавымаўлення, лагапед выяўляе многія маўленчыя хібы: агульнае недаразвіццё мовы, нязвязнасць маўлення, няправільнае выкарыстанне слоў, граматычных формаў, канчаткаў. Але самая цікавая сітуацыя — з гукамі. Не першы раз ужо чула расказы ад мам, што дзіцяці выпраўляюць гучанне «р» з больш цвёрдага на «правільнае мяккае». Тое ж тычылася і шыпячых гукі.

«Калі рускамоўны лагапед правярае дзяцей, то метадыка, усе моўныя матэрыялы ў яго рускамоўныя. Адпаведна, ён хоча пачуць

правільнае рускае вымаўленне, — тлумачыць Вольга Ліпская. — Але ў беларускамоўных будова артыкуляцыйнага апарата трошкі іншая: у нашым вымаўленні мышцы не напружваюцца, яны больш расслабленыя і таму выдаюць такое сапраўднае сваё роднае «эр». Гэта норма, а не хібы». Па словах Вольгі, пазней дзеці лёгка вучацца вымаўляюць гэты гук і мякка, і цвёрда. Але пакуль рускую мову яны добра не ведаюць, а гавораць на сваёй роднай, беларускай, канешне, вымаўленне ніяк не можа адпавядаць рускамоўнай норме.

Усё ж бацькоў больш хвалюе, як у такой сітуацыі атрымаць у паліклініцы даведку без якіх-небудзь рэмарак ад лагапеда. Наўрад ці настаўніца або дырэктар пры прыёме дакументаў будзе разбірацца ў нюансах.

Такім чынам, каб даведка была чыстай, шукайце беларускамоўнага лагапеда альбо проста прафесіянала ў сваёй справе. Хаця гэта будзе не такі ўжо просты пошук.

«Ёсць праблемы з метадычнымі матэрыяламі на беларускай мове, база ў нас вельмі слабая, — дзеліцца праблемамі Вольга. — Калі працуеш беларускамоўным лагапедом, мусіш доўга рыхтавацца да заняткаў, шмат чаго перакладаць і прыдумляць усё самастойна. Але яно варта таго, бо працаваць з нашымі дзеткамі чыстае задавальненне і гонар для мяне».